

Géczi János

Gyakorlatilag elfeledhetetlen. Egy.

Szemem vizsgálatát követően, az orvosi utasításnak eleget téve, két órára pihenni vonultam a sötét szobába. Ennek ellenére a délutáni squasholás idején a pupillám oly tág, hogy mindent kifakultnak láttam, akárha híg ködben vagy hófehér doboz belsejében kóvályognék. A játék után a Tescóban, ahol zöldséget és gyümölcsöt vásárolok, egyre-másra az arcomon feledték a vásárlók a tekintetüket, s egy amúgy a tolvajok megfigyelésére használt féldomború tükörben látom: az egyébként kék szemem mélyfekete.

Este vörösborozok, toscanai merlot-t szürcsölve keresgélek a neten; Marakkeshbe vágyom, Canetti nagyszerű regényének helyszínére, amely, amióta megjelent magyarul, sokszor elővett könyvem, s ami miatt Marokkóba szeretnék utazni. A marokkói városról többször beszélgettünk az elmúlt időben, B. nem hajlandó velem utazni oda, meglehet, privát arab élményre vágyik.

Tegnap este B.-vel Marec Grechuta *Krakkow*-dalának legújabb filmfeldolgozására leltünk: az alig négyperces műsor elején a kozmoszból – mindenestre a gömbölyű Föld képéről – szűkül a kamera Európára, majd Lengyelországra, rá Krakkóra, egy pillanatra az a tér is látszik, amelynek peremén az a ház áll, amelyben B. lakása található, majd főterére, a Rynekre, hogy a teret, annak ezeregy változatát, amatőr készítésű állóképekkel – diaképekkel – mutassa majd be a rendező. A wa yang bábuknak olyan szögletes-darabos a mozgása, mint a Grechuta halála után megjelent CD-képen felbukkanó emberalakoknak. A Grechuta-CD-t éppen ezen a téren vettem, a klipfelvételen az a bolt is felfedezhető, ahol mindez történt. Bizony, sokszor meghallgattam a dalokat. Amikor Nagy Gazsi halálát dadogta el Alexa, akkor menten ezt a zenét akartam hallani, Budapesttől Debrecenig, 240 kilométeren keresztül, míg haza nem értem szülőházamba, anyámhoz és apámhoz.

Január azzal telt, hogy a hónap (amúgy mindvégig) tavaszt utánozott. Kinyílik a kertemben – hogy betartsam a sorrendet – a kínai lonc, tele rózsaszín, kanálkányi napernyőcskéjével, s ráadásul, ha kisüt a fehér korongú nap, mindenféle repkedő, telet átélt, rezge szárnyú rovar is körbedongja, majd a korai jázmin, amely a hegyoldal kőfaláról két, napfénytől megvilágított helyen omlik alá, teátrálisan, sárga zuhatagként (nyáron pedig, levelek híján, zöld pálcikák törmeléke,

semmi kis giz-gaz, csúnya, lesarlózott növény), s fogaival a hóvirág, tele szájjal, tömegével. A lépcsőfeljáró széltől védett, napsütéses zugában az erdei ibolyató ugyancsak kivirágzott, korábban, mint a galambtojásnagy sáfrányok, mondtam is nekik, hogy tévedtek, súlyosan vétettek a rend ellen. Ez nem április, máskoron olyankor ébrednek, s virágzanak, ily módon hónapokkal korábban, mint óvatosabb fajtárai. Kitört a talajból a halványzöld sziromcimpás tűzike, a bokormogyoró alatt, eszembe juttatva, hogy hány éve akarom újból és újból a hagymáit áttelepíteni, valami őt megillető, reprezentatívabb helyre. Amikor kaptam, túl mélyre süllyesztettem, s azóta, ha kihajtanak, s a virágszárak a föld felszíne fölé képesek törni, egy-két centis száracskát nevelve menten virágot, ráadásul satnyát, szégyenteljesen aprót bontanak. Végezetül rózsaszínesedni kezd a fagyútúró, terebélyes bőrlevél – már az a tókényi, amelyet nem ajándékoztam pécsi barátaimnak. Azonban a hunyorok nem virágzanak. Megfeledeztek a feladatukról? Rózsaszín, zöld és fehér virágú változatú hunyoraim élnek velem együtt, de immár csak élének, mert leveleiken túl egyik sem mutatja a maga értékét. Nincs velük gondom, ám örömöm se.

A kert napnyugati oldalán, a hegyen, a nyaranként kitartóan terebélyesedő bokrokat tövig nyesegettem-nyiszatoltam, B. mindig elképed azon a tébolyult szorgalmon, amellyel a fás szárú növényeimet visszametszem: szétterpeszkedő veresgyűrűs somok, vékonydongájú ördögcérnák és az árnyék miatt sosem virágzó jezsámenek élnek az elhasadt törzsű hársfa alatt, jelei annak, hogy valaha a hegyoldalban virágzó cserjés nevelkedhetett. Mindeddig, dörögők rosszalóan, nyilván a súlyos lombárnyék okán, egyszer se tapasztaltam a jezsámen virágzását, pedig édes és bódító illatát tavaszunként, akárha a gyermekkorom kezdetére, visszavágyom. A monostorpályi óvodakertben, a (sárga vagy fehér? ki tudja már, milyen színes vakolatú) épület bicikliktól lekoptatott sarkánál fává hatalmasodott példány terebélyesedett: ez a dísznövény az, amelynek nevét korán, életemben talán leghamarabb ismertem meg.

Az orgonabokor mellett évről évre terjedelmesebb a kecskerágó, tavaly ugyan befutotta és elborította a zöld virágú, bolyhos-bóbitás termésű erdei iszalag és valami puha levelű, de keserű bűzű, piros bogyókat termő lián, de életerőtől duzzad. Oly pirosak a levelei a korai fagy után, mint néhány pillanattal a Nap lebukását követően a naplementék a jeges, hegyi tavak fölött.

Kibontom a folyóbokrok közül, leszedem róla a növényi fonadékot, a továbbiakban az eddiginél jobban kell figyelnem rá. A kerti berkenye mellett erőre kapott és ágaskodik az aranyág, s a sárga cseresznye ugyancsak éldegél, ha nem is növekszik a tőle elvárható módon. Él, de nem érezheti jól magát a nyáron e kiszáradó, kevés talajú, meredek, sziklában gazdag hegyoldalban. A vérdió ugyancsak keservesen nődögél, néhány napja vágtam vissza a koronája felét, mivel oldalra, a keleti fény felé hajolt, s ráborult a felső terasz sarkára, oda, ahová a felsőörsi vöröskőből faragott padot és a gerendákból ácsolt lócát állítottam, mert előbb-utóbb oly közel férközhetne a kakiszilvához, hogy konkurenciaharcba kezdhetnek. Ezt megakadályozandó belenyestem tíz évnél idősebb, de törpének maradt koronáscsájába. Diófamagoncként vásároltam a piacon a jól ismert, de a piacon utólag nem látott, a vásárolást elhagyó balatonalmádi kofától, aki váltig

állította, hogy vérdió válik belőle, s mutatta a szülőfa termését, amelyben a dióbél olyan pirosnak mutatkozott, mint a cékla színe.

Megkezdte a tavasz az évet, anélkül, hogy időt hagyott volna a télnek.

A szemem szépen javul: nem jelent ez mást, mint hogy nem romlik az állapota, mondja lelkendező főorvosom. Ha ő lelkendezik, látom, én se tehetek mást. Úgy készíthetnek szemüveget, hogy azt, hacsak valami fatális véletlen be nem következik a retinával, fél évig, sőt akár hosszabban, hasznosan viselhetem. Ezért szemüveget rendelék, az olvasásra szolgáló, meglévő pápaszem mellé olyat, amelyet távolba nézéskor használok majd. Ilyen ökonomikussá váltam: tudom, mikor és hogyan nézhetek közelre s mikor és hogyan távolra: ésszerűen cserélgetem életem segédeszközeit.

A segédeszköztől, azzal ki nem így lenne, azonban a soknál többet vártam. Jobb és bal szemem között, bizony, nincs mit szépíteni ezen, megmarad a látáskülönbség: a bal látószervem kevesebb fényt regisztrál, s ugyan ezáltal a dolgok közelebb kerülnek hozzám, de az éles kontúrokat elvesztik. Igyekszem tehát, mi mást tehetek, a továbbiakban a jobb szemem előállította képre koncentrálni, de felemás marad az érzékelt világ. Bal oldalamon álomszerű, a jobbon – mivel éles – riasztó.

Anyám nem vesz észre rajtam változást. Örömmel tölt el mindez. A kisfia maradtam neki, éppen 53 év óta. Azt ugyan érzékeli, hogy arcom kigömbölyödött, de attól, hogy amióta nem jól látok, kevesebbet mozgok, és az érettnek állított, ámbár csak ellustuló férfiak pocakja, áll alá ereszkedő lágy tokája, húsosodó orrtöve megjelent rajtam. Én azonban mindezeket észlelem, s mondanom se kell, megriadok tőlük.

A váratlanul esett hó okozta kifehéredésben végképpen elvesztem amúgy is megfogyott térérzékemet. Ami messze van, az hozzám furakodik, ami pedig közel, hiába akarom kinyújtott kezemmel megérinteni, az elérhetetlenségbe húzódik el. A havas lépcső első fokán elbotlom, a másodikat azonban nem érem el. S nem segít, ajjaj, de mennyire nem, hogy idősb barátaim javallatát megfogadva igyekszem mókásnak látni mindezt.

Anyámhoz jövet, lunchnyi időre, Szépe professzorral, kései mesteremmel futok össze a Centrálban. Budapesten, ifjúkorom végének városában és kávéházában. Amíg ő valami pörköltféléit (rettenetes a húsdarabokon tükörtojást és a fél pár virslit látni) falatozik, én sztrapacsokát eszek, füstölt, szárazra kisütött, forrón sistergő tepertővel. Faljuk az ízes ételt, mint holmi belvárosi kocsisok a századelőn, ha a bajai kofák zöldségét a hajnali tutajról leszedték már és elvitték a piacra. Meséli, s az tűnik fel, hogy minden megrendülés nélkül mondja, felesége, a maga nyolcvan évével, közvetlenül lába amputálása után, fél órával hirtelen halála előtt, németül és héberül beszélt vele. S nevetett is. Valami vicceset mondott, és azon. Professzorom nem mondja, hogy a szép emlékü Natália asszony min mosolygott a halála előtt. A humor okát, azt hiszem, inkább én nem viseltem el, rögtön törlöm tán, ahogy meghallom, az emlékezetemből.

Józsa előtt megállok, a kertészetbe, kedvenc pihenőhelyemre térek be. Hollandiából érkeznek, a debreceni reptérről szállítják ide a virágboltokba tovább kerülő szépséges növényeket. Néhány éve ismernek itt, nem kevés

dísznövénynek, egzotikus virágnak magam tártam fel a latin alapján a magyar nevét a tulajdonos számára. Úgy tapasztalom, szavaim mostanság éppen e virágnagykereskedés által terjednek Magyarországon a leghatásosabban. Vagy harminc éve, amikor a *Vadnarancsok* megjelent, ugyanezt a váratlan (és akkor cseppet sem imponáló) népszerűsödést tapasztaltam: egyik könyvfejezetem címe néhány hét alatt közszóvá változott. A „dagonya” volt az. E kertészetet pedig virágként terjeszti a varázsmogyoró, a szépecske, a madártej nevét.

Két nap, itt a február. A keddi délelőtt az enyém – s ahogy tegnap mertem semmit se tenni, úgy ma ugyancsak léha leszek. Olvad. Látom a teraszon a sáros kutyamancsok nyomát, a két napja váratlanul aláhulló hónap semmi nyoma nem maradt. Terveztem, hogy a kert nyíló virágait lefényképezem, s ehhez, esztétikai megfontolásból, havat igényelnék. Eltűnt lehetőségekben mindenki bővelkedik. Ma reggel Bodor Judit, az erdélyi származású bábtervező, lelkes levelezőtársam, azt írta elfúló lélegzetre utaló rövidke üzenetében, hogy a hetek óta készített gyöngyös-varrottasát ki akarja a hétvégi havazásba tenni, fényképezhesse. Amolyan haiku-fényképekre vágya, amilyeneket egy kanadai honlapon fedezett föl. Művét magam is megnézem, valóban japániasnak hatnak. Ez a japániság a konkrétverseknek nevezett fotóimban is felbukkan. A roncsolt felületekről készült makrofotóimban, de még inkább a 40-es számaimban. Lassan a harmadik év kezdődik el úgy, hogy fényképezem a házak azonosítására szolgáló táblák közül a negyveneseket. H. Nagy Péter jóvoltából, a felvidéki *Szörös Kő* folyóirat CD-mellékletén, ígéri, megjelenik valamennyi. Van belőlük vagy hatvan, a napokban is találtam a fotóim között néhány, eddig a közöshöz nem illesztett darabot. S miminden napok fűződnek hozzájuk: Brüsszel, Bruges, Ostende, Gent, Antwerpen, Krakkó, Szófia, Veszprém, Tübingen, Krk, Málta, Róma, Rózsahegy, Selmechánya, boldogságos városok, hónapok, napok és emlékek. A képeket dátummal és a helyszín megnevezésével mentettem el a számítógépemben – de hogy CD-vé rendeződnek most, elválasztom tőlük az azonosíthatóságukat. Mindez rajtam kívül senkinek sem jelenthet semmit. Még B.-nek sem, holott az ő 40. születésnapja az oka fényképészi vállalkozásom kezdetének.

Kerékpározás közben azt ötlöttem ki: ha lesz időm, Veszprém valamennyi utcájának első és utolsó házszámának fényképéből állítok össze térképet, még inkább labirintust. Olyan sajátos ebben a városban: sok házon nincs házszám, köztük az utcákat kezdőkön s befejezőkön se. Kerekezni amúgy jó: kívül-belül átmos és kifényesít a levegő. A tavaszi szél különösen használ.

Tegnap készítettem a kert első fényképfelvételeit – írom le a múlt időben az új nap kezdetekor. Hó nélkül, teszem korrekcióként hozzá, mert abból nem maradt semmi. Ámbár a mai – az elkövetkező – éjjelre hózatartat mond a meteorológia.

Mondom a híreimet este tízkor B.-nek. Ma: fél nyolctól délután négyig a tanszéken ügyködtem, aztán a váron át lesétáltam a Buhin-völgybe, haza, vacsoráztam, legurítottam két pohár bort és kéjesen-kábán aludtam este hétig. Sikerült a filmfesztivál miatt a T-online-on ingyen elkapni néhány filmet. A *Fekete kefe* és a *Résfilm* jutott nekem mára. Javasoltam számára, ha lesz ideje, tekintse meg. Ugyan hosszú munkanapjai lehetnek, de szakítson időt: a *Fekete kefe* a nihilizmusról, vagy inkább az esélytelenségből fakadó úrról beszél, nagyon expresszív képi

nyelven. A *Résfilm* pedig a filmkép nyomasztó uralmától akarja magát eloldani – s ugyan számomra vonatottan, de a keleti és európai gondolkodás egymásba tükröződése élményt jelent.

B. mindezek közben, ahogy állítja: hasábburgonyát eszik. A krumpli szó használatától irtózik. Ha étterembe megyünk, itthon, nekem itthon, azaz Magyarországon, mindenkor burgonyát mond, miként az étlapról olvassa: Brassói aprópecsenye, hasábburgonyával. Hosszan, kislányosan fanyalog, ha krumplit rendelek, s ha éppen a pincérrel alaposan megtárgyaljuk a kívánt étel állagát. Szerinte, ha valami olajban sült, az nem krumpli. A krumpli zsírban, esetleg (az alsóbb polgári körökben) vajban lehet csupán krumpli.

Hogy elköszönök, mert álmos vagyok, máris szólítja az arabját, jöjjön lassan elő. Éve talán, hogy elővezette a saját tulajdonú arabját, aki egyszerre háztartási alkalmazott és szexrabszolga. Mélyen hallgat, ha gazdája, azaz B. velem beszél, naponta legalább órára szilenciuma van, de olyankor is odakuporodik mellé, szoroson, a combjához, s figyeli a B. és köztem lejátszódó eseményeket. Máskor a fürdőszobába távozik, elmélyülten és csendben takarít, avagy összeszedi, fajta szerint elkülöníti a mosandó ruhát. Többé-kevésbé az arab kurtán-furcsán leírt tevékenységéből tudom, mekkora kupleráj lehet a brüsszeli konyha mosogatótálja körül, s nincs másnapra mosott és vasalt ruha. Valljam be, mintha jobb háztartást tudnék vezetni B.-nél, igaz, Veszprémben hétről hétre rendelkezésemre áll a bejárónóm.

Az arab az életünk része.

Arra gondolok, és ez megnyugtat, hogy a hiányomról referál.

Éjszaka féltékeny vagyok, s Marakkeshről álmodom.

A Koutoubia-mecset minaretjéből láttam a Tensift folyó túlsópartjának palmerai-jét, azt az egykor 100 000 datolyapálma alkotta ligetet, a rozsdavörös pavilonokat és az Atlasz hótól fenséges magas hegyláncát. Egy fiákerben ültem – mondom majd B.-nek álmom eseményeit –, de abból nem a városi tájat, csupán a szűk utcák részleteit figyelhettem: így hát elaludtam, s visszaébredtem az ágyban fekvő veszprémi magamra.

A féltékenység néhány nap alatt rémületté fokozódik, tegnap este pedig lavinaként maga alá temet. B. hazaérkezett, épp csak hogy beköszönt, elhadarta, hogy sétálni indul, előtte a másnapi munkájához szükséges dokumentumokat lapozza át, de meglehet, a legújabb nyelvvizsgájára készült. Sikertelenül évődöm. Érzékelttem, minden közönséges mondatom bőszi, nem kellett hosszan várni, hogy reám ripakodjék. Percekig némán kucorogtam a székemen. A hallgatás végén megkérdezte:

– Akkor most valami rettenetes dolgot akarsz mondani?

– Nem – feleltem –, nem, én azt hiszem, hogy te fogod azt mondani.

Azt válaszolja, hogy nem. Rossz napom volt nekem is, hadarja, menjen sétálni, majd este visszajövök – s lekapcsolódom a Skype beszélgetővonaláról.

Este néhány csonka mondat után elköszönök, mert hajnalban kelek. Pécsre, ha tanítani indulok, úgy kell, hogy reggel nyolcra megérkezzen. S amúgy nem készítettem össze a két napra szolgáló holmimat se. Két napra beszélgetés nélkül maradok majd, B.-nek a hiányát fogom érezni csupán, csak telefoncsöngés-

ből tudhatom, hogy Európa nyugati felében valaki – dehogyan valaki, ó, ó, csakis ő – éppen rám gondol. Ha nem beszélhetünk, akkor naponta ide-odacsörgünk a mobiltelefonon, s annak a hangja számomra újabban olyan, mintha karnyújtásnyira tőlem állna az, aki felhívott.

Nem telik egy-két-három hét se, mikor megszakad két évig kitartó kapcsolatunk. Húsvét előtt néhány nappal.

Tart július. Éppen a felénél, s a hőségben gatyában ülök, s reggeltől kezdve izzadok. A kutyák a néma kert leghűvösebb sarkában hevernek, várják, hátha átmegy egyetlen csöpp vagy annál valamivel nagyobb, apró felhő az égen, s a szél, erre járva, megrángatja a szélcsengőt. Tegnap estével értem vissza az Alföldről, anyáméktól, s ma reggel munkába akartam volna állni: írni – de se a meleg, se a kedvem nem engedi. Bámulom a számítógépem képernyője fölött az ablakon át az ég nélküli kertet, a szomszédos ház borostyánnal befutott rakott kőfalát s a gránittömbön előtte álló bronzszobrot. Firenzéből cipeltem haza, van annak már hat éve. Ott a Palazzo Vecchio négyszegletes előterében áll, kerek medence közepén emelkedő magas talpazat tetején, s fröcsköli a vizet. Pici alak, pontosan 67 centiméteres a feje tetején kunkorodó hajtincstől a félgömb alsó pereméig, amely félgömbön egyensúlyoz a bodros hajú fiúcska. Valójában nem angyal, hanem Cupido, azaz Amor, másik nevén: Eros. A szakkönyvek a delfint magához szorító szárnyas puttóként ismertetik a szobrot: s nincs olyan reneszánsz művészetet kedvelő ember, aki ne ismerné föl, s ne mosolyodna el, ha rápillant. Amúgy a Medici-család Careggi-villájának kertjében állt eredetileg az 1480-as évek elején készült műalkotás.

Szóval a kertemből a szobor (egyensúlyozó Eros, féllábon, azaz jobb lába a félgömbön, a másik, lendülő lába a levegőben) visszanézett rám, s délig tűröm a tekintetét. Akkor bevágtam magamat az autómba, s már háromkor a bécsi Kunstforum kiállításán tibláboltam. Az *Eros in der kunst der moderne* című bemutató néhány hétig tart már csak, s nem tehettem, hogy oly szigorúan nézett be a hűvös szobába az egyik lábát levegőbe emelő Cupido, hogy ne nézzem meg. Picasso, Klimt, Miró, Matisse, Renoir, Cézanne, Schiele, Dali, Degas, Mapplethorpe, Oppenheim, Munch, Francis Bacon, Freud és mások munkái – olvastam a kiállítási katalógust, s mindegyik olyan, ami után leszállnék akár a pokol bugyrába. Egon Schiele, Mucha, Klimt és Léger, Francis Bacon, Rodin és Mapplethorpe – s rajtuk kívül még Picasso a kiállítás kurátorai szerint az, aki az erotikát megkülönbözteti a meztelenségtől. Szó, ami szó, a kiállított művek egytől egyig jelentősek, mi több ismertek, Dali sokat hamisított kihúzhatós fiókú Aphroditéjétől Giacometti- vagy Arp-szobrokig, Max Ernst víz alatti szörnyetegszerű idoljaitól Toulouse-Lautrec nagy farkú férfiaktjaiig, az erotika szó értelmének kifejtéséig a legtöbb mű nem jutott el. A kiállítás egyszerűen fantáziátlan, izgalmat nem jelent: hacsak az nem, hogy egy-egy művet nem reprodukcióról lát a betérő, hanem eredetiben.

Este a kutyáim halkan fogadnak. A meleg kiszedte belőlük az aktivitást.

Andrea del Verrochio szobra néma: egyensúlyoz a legelső kertben, a sötétben, s elviseli, ha rá-rátelepszik az éjszakai, amúgy belülről és kívülről egyként fekete bogár.

Ami zenét hallgatok, nem egyéb csupa sóvárgásnál: a *Vaya Con Dios The Promise* albumát teszem be a lejátszókészülékbe. A zenekar neve annyit tesz, hogy „Isten veled”. Az 1986-ban alakult együttes ötödik albuma hosszú szünet után jelent meg – s valójában nem is zenekari produkció. Az együttes rég felbomlott, Dirk Schoufs basszusgitáros 1991-ben távozott a zenekarból, s kábítószer-túladagolás miatt hamarosan meghalt, a másik alapító zenész, Willy Lambregt pedig még a első CD elkészülte előtt kilépett. A spanyol flamenco zene, a latin-amerikai népzene, a francia dal és a cigányzene keveréke a muzsikájuk, s amikor megszólal Dani Klein fátyolos-rekedt hangján, elbűvölő. Melankolikus, tele fájdalommal és vággyal, elesettséggel és kamaszos hetykeséggel. Zongorás bárókból érkezik ez az éjszakai, önfeledt zene.

Dani Klein érzékeltetően pusztán azt csinálja, ami jólesik neki, ami örömet okoz számára.

Az ablakban nevelt törpe kontyvirágra öntök egy nagy kanálnyi vizet. Le kell majd róla szednem a pajzstetveket, csupa viaszpáncélpötty borítja a levéllemezeket.

Július vége, az utolsó vasárnap hajnala. Tegnap esett az eső, nyitva hagytam a lakás valamennyi ajtaját-ablakát, hátha lehülnek a falak, legalább annyira, hogy köztük napközben létezni tudjak, s ne a pincébe kelljen levonulnom a rózsakönyvemet skribálni. Hajnali háromkor ébrednek, a szomszéd kutyája toporog az ágyfejemenél, igaz, a házfal másik oldalán, acsarkodik, mintha valaki járná a hegyoldalt, s talán éppen arra. Ilyenkor, az éjjél utáni csöndben szoktak a városba betérni az erdei vadak, némelykor rókával találkozom, néha menyéttel. Figyelem a zajokat, a száraz avarban mocorgás zaja, nem lehet az ember, mondogatom, hogy megnyugtassam magamat.

Egy orrot érzek, annak meleg leheletét az arcomban, odanyúlok, Adél kutya érkezik a hálószobába. Meglehet, korábban hurcolkodott be és odahevert a padlóra, a közelemben, a birkaszórból szótt szőnyegre. Mondom neki, feküdjön le. S erre a másik kutya is felbukkan, Kicsi, két lábbal feltámaszkodik az ágyszélre, s hevesen követeli a maga simogatását.

Nem tudok visszaaludni. Nyugtalanít a tegnap késő esti levélváltás – Mesterem panaszkodott a hőségre. Hogy ha még egy ilyen nyár lenne, azt nem fogja átvészelní. Brutálisan egyszerű mondattal közölte vélekedését, s ez rázott meg. Mocorgók, töprengők, olvassak-e avagy keljek fel, s álljak a napi munkámnak. Líftezik a gyomrom, nem vészes, csupán jelzi, létezik. Gyomrom, ami az enyém. Figyelem a kutyákat, Adél gyomra korog, el is határoztam, hogy reggeltől több ételt kap, anyáménál, néhány hete, hogy velük voltak, elszörnyedtem kutyái kövérségén, s ha morogva is, de a sajátjaim apasztásába fogtam. Valóban túlsúlyosakká nőttek, persze velem együtt. En ugyancsak kevesebbet eszem, ámbár a kalóriákat borban pótlom, tehát el nem fogyok.

Tegnap találtam két reneszánsz festményt, amelyeken a rózsá ritka szerepben található. Az egyikben, Tizianónál, az ágyat szórták be virággal, s köztük fekszik a meztelen Venus. A másikon egy szobabelső látható, lenge fátyolban, s ezért kihívóan pucéran lépked egy tündéri alak, kezében vaskalitka, benne vérpiros szív. Ezen a padlón hevernek a virágok, szerteszórva, sokféle fajta, s köztük egy

rózsa. Talán sárga rózsa, de a fene se tudja biztonsággal meghatározni. Ha az eredeti művet látnám, akkor is kétséges lenne: idővel a festék anyaga és árnyalata átalakul.

Kikászálódok a takaróm alól, az íróasztalhoz ülök. Adél átnéz hozzám, ellenőriz, majd sóhajtozások közben visszavonul a hálószobába, hogy a továbbiakban egyedül folytassa az alvást. Semmi kétségem, Kicsi felvonul a testmeleg helyemre, de ha benézni indulnék, mire az ajtóhoz férek, ő már a padlón hever, mozdulatlan, összeszorított szemhéjakkal, s úgy igazgatja mind a négy lábát, mintha álmodna és álmában futna.

A kutyákat mindig kedveltem. Egyetlen barátom volt, aki nem. Baka Pista félt is tőlük. Miatta került a *Kezét tevé reá, hogy lásson* regényembe az az eb, amely a nyomorék lány triciklijét húzza Szeged utcáin és terein át, keresztül, össze-vissza. A kutya okozta abban a regényben a szüntelen rettegést.

A hőség éppúgy megbolondít mindenkit, mint a júliusvég 42 foka után két nappal a 14 fok. Háromórás kapolcsi járkálás után nem tudok a féregnyúlványi utcácskánkba beállni: mértékadóan elegáns, tiszta, kívül-belül rendben tartott személygépkocsi terpeszkedik a torkolatban, mellette sem lehet elérni. Körbecsengetem a szomszédokat, megszoktuk, hogy így tesszük, kinél van a vendég – de kiderült, nem a mi utcánkba jöttek. Ugyan a kocszi amúgy szabálytalanul parkol, tábla jelzi a tiltást, de hogy még úgy is áll, hogy az utcába se be, se ki, azon felbőszülök. Felhívom a rendőrséget, majd órával később ismét. A szomszédaszony mondja, amikor megérkeztem, két órája állt ott a kocszi, most, hogy három lesz, dühömben felfalok fél görögdinnyét.

Végre megjelenik két hölgy, a Deák utcában, ide ötven méterre voltak családlátogatóban, s ugyancsak előadják a fontosat. Már hogy itt nem ismerik ki magukat, amúgy hoztak valakit s most meg sietnek el. Mivel a gépkocsim mögöttük áll, kétségbeesem, ha megérkezik a rendőrség, engem fognak leszúrni. Aztán megérkezik az izgága és fontossága tudatától eltelt asszony is, akinél a vendégek jártak, vészjóslóan süvölti, hogy ismer. Persze, hogy ismer, mondom magamban, amióta itt élünk, soha nem köszönt vissza, de úgy hallom, másokkal se tartja a szomszédságot. Legyint rám, ismer ő engem, mondja helyette a mozdulat, és hogy mifélének, afelől nem hagy kétséget.

Beszólok a rendőrségre, mondják, járt itt a járőr, kétszer is, s nem talált semmi helytelenséget. Kiderül, hogy az utcácskánk másik, felső végébe mentek, amely csak lépcsőből áll, ott autó pedig nem szabálytalankodhat, hiszen nem tud egy autó végtére is egy mégoly nagy lépcsőfokon se állni. Nagy nehezen kihúszom az ügyeletesből az elnézést, s megszegyenülve tolatok ki, s meredten bámulom a büszkén elvonuló asszonyságokat.

A lakásban dohszagot érzek, eszeveszetten szellőztetek, de ha magam vagyok dohos, az ellen megsem tehetek semmit.

De legalább esik az eső. Azaz szemerkél. Talán valami a szemekből a növények gyökérzetéhez is eljut, a kertem földje sosem volt ennyire száraz, s ennyi növény eddig sosem halt el. Felelősnek érzem magam, azért is, hogy a szomszéd, akinek eszébe se jut, hogy vendége az utca torkolatában ne álljon kocsival, s ne hagyja a járművet három órára magára, vészjóslóan a pofámba vághatja, hogy ő ismer

engem. Honnan ismerne? Onnan, hogy a férje az érsekség magas hivatalában dolgozik, s egyszer tán találkozott velem, vagy onnan, hogy látja, milyen kefert vásárolok, s időnként a kutyák számára tucattjával hozzák a konzervet, vagy pedig az ő udvarukról lehet leginkább látni a hegynek felfelé futó kertemet, amelyben nincs olyan hét, hogy ne tevékenykednék?

Gábor írt. Egy hete először, hosszú levelet, s keleti helyre jellemzően eltorzult szöveggel. Elszorul a szívem, vagy az, ami annak a helyén dobog, ha olvasom a sorait, s a tehetetlenség bénít. Most ezek a sorok ütik doronggal a fejemet, a hátamat és a vesémet:

sok ember jött es ment mar korulem el, en leginkabb egy letuno kor emlekoszlopakent tengetem a napjaimat itt, mar sok-honapja ... ha egy nap majd kimegyek, akkor talan mar hiányozni is fog... :) :) :)

7 honapja vagyok itt. nagyon hosszú ido. amikor belegondolok, akkor el sem tudom képzelni ... minden alkalommal, amikor ragondolok, belül, nagyon megbantottnak érzem magam. Buta dolog ez, de csupan a lelkem lehet az, ami haborog. A testem, mert most fogva tartjak itt, valami, amitől nem szabadulhat, barmenyire is probal, hat a test szol, a testem a lekemhez szol, a megbantottsaganak a hangjan, ez az, amit szuntelen hallok ...

A felső szomszéd, aki tegnap fél kiló porcukrot kölcsönkért, s most hozza vissza, nem kérdez semmit Gáborról. Magamtól pedig nem mondom el, hogy írt, hogy küzd, hogy eszébe se jut feladni, és hogy én tudom, rajta kívül már senki sem reménykedhet, mert a reményből nem maradt semmi.

A szomszédról beszélek vele, aki könyörtelenül szolgáltatja az igazságot, és semmi kétsége nincs a tévedhetetlenségéről. Arról, akinek a rokonai eltorlaszolták az utca torkát. Hallottam, hogy fenn dolgozik a püspökségen, s valóban emlékszem, egyszer már beszélünk, s éppen arról, hogy miként dolgozhatnának az általam vezetett tanszék hallgatói a palota könyvtárában. Mondja, eléggé elzárkózóak, s nyugtat. Nekik ugyancsak problémájuk volt abból, hogy elzárják az utunkat, s nem is érti, miért nem az az evidens, hogy valaki az út szélére áll.

Napokig haborog a lelkem, a rózsatanulmányomba se vagyok képes beletemetkezni. Máskor segített a tudat, nyakamon a határidő, s ez a teher megsokszorozta az erőmet. Ami volt, most az is elkopott. Töppedek a könyvekkel elborított, fecniktől eltemetett asztalnál, adatok tömegét hasonlítom össze, keresem, mikor és kinek is higgyek, Monardesnek, aki azt mondja, hogy a 12. században kezdtek Andalúziában vérpiros rózsákat nevelni az arabok, avagy Sepherdnek, aki szerint már a 8. században ott volt a sötét virágú Rosa gallica a hispániai félszigeten. Olyan rövid az erről szóló szöveg, hogy nem szabad két hivatkozással leterhelni, én pedig nem tudom eldönteni, ki az, aki lódít, avagy kinek miért is különbözik a szempontja annyira, hogy az arabok európai létének elejét, illetve végét tekinti a rózsaföldek ápolása idejének.

S napok óta keresem a *Tiltott Ábrázolások Könyve* megjelent négy kötetének a szövegét. A számítógépem sokszor emésztett el szöveget, a legelsőt, még a Csikász Imre utcában, a tetőtéri lakásban tette. Commodore gépecskét hozott Viola valamelyik nyugati újtjáról, de hogy eltüntette a több hónap alatt írt munkámat, emlékeim szerint lehajítottam a gépet az emeletről. Meglehet, csak az emlékeimben történt ez így, a valóságban nem voltam kellően bátor a tettezh.

Akár az az igazság, a bátorság, ahogy elbántam a mondataimat éppen emésztő, hasát feszítő gépezettel, elégedettséggel tölt el.

Andalúziából mi maradt bennem? Egyszer jártam ott, három hétig, egyetemi hallgatókat kísértem el a terepgyakorlatukra. A szépséges kertek, a vízmedencék, a narancsfák, a megáradt folyó uszadékfáin ülő nemes kócsagok, a hatalmas himalájai borostyán, amelynek leszakított ágából nőtt utód itt él már velem a kertben a teremtés kezdete óta, Sevillai Isidorus síremléke, a parkok ezerféle virága, a kirabolt autóbusz, a pszichológus kolléganőmet kiraboló motoros, akit az egyetemi hallgatók lekaptak a járművéről, s majdnem meg is lincseltek a spanyol éjszakában, az, hogy Tüske Laci, arabista barátom ott tudta meg, felesége telefonjából, hogy kiszenvedett a kutyája.

Utánanézhethetnék, de nem teszem.

Itt lapul a laptopomban, bármikor elővarázsolhatom azt a napot a képernyőmre, például azért, hogy pontosan tudjam, tavaly mikor láttam. Csak a képeket kellene megnéznem, készítettem néhányat. Templomokról, falakról, széltépte, ember teleírta plakátokról, a ködös-nedves városról s a kitűnő céklalevest föltaláló vegetáriánus kifőzdéről.

Ma délelőtt megvettem a filmet, amelyet B.-vel együtt néztünk a krakkói folyóparton, a vérvörös fényben ázó multiplexben. Este újból megnéztem. Korábban spanyolul hallottam, bár angolul feliratozva vetítették, a kuplerájszerű multiplexben, amelynek folyosója veres bársonnyal volt kibélelve, s félhomályban kellett beóvatoskodni a fényárral kifehéritett vetítőterembe: a képekkel voltam leginkább elfoglalva, és a lengyel nézők reakcióival. Addig sosem néztem filmet úgy, hogy csupáncsak a képi és hangyi szerkesztettségét figyelem, hogy a színek, formák és foltok egymásra következését, időbeli átalakulását ügyelem.

Pedro Almodóvar filmje, a *Volter*. Sosem gondoltam, hogy ilyenféle köze lehet egy embernek a filmhez. A leghatásosabb jelenetben mintha a túlvilágról visszatért anya ölelné meg éppen abban a lányát, gordonkahangot úsztat a rendező az érzelmes jelenet alá. Nem emlékeztem rá, s most, hogy megtörtént, másodjára, elszorult a szívem, s az arcomon, érzékelttem, patakzani kezdett lefelé a könny.

Néhány napja, lefekvés előtt, az ágyam mellé teszek mindig egy ceruzát és cetlit. A cetli mindig eltűnik, elsodorja az éjjeliszekrényemről a huzat. Azért teszem oda az íróeszközömet, hogy ha fölébrednék (mindig fölébredek, mostanság pontosan háromkor, majd pedig ötkor, a depresszió jegye ez), le tudjam skribálni, miről is álmodtam. Miféle álból menekülök át az ébrenlétbe.

De nem álmodom tavasztól.

Holott tudom, van annak évtizede, hogy álomtalanul alszom.

Ámbár tudom, hogy nincs olyan ember, aki ne álmodna. Én is álmodom – de elvesztettem azt a képességemet, hogy az álmomra vissza tudjak emlékezni.

Egy álomcsapdát kellene kitalálnom, amelyben benne reked az éjjel jött kép, s el nem menekül, hacsak ki nem engedem.

Ma hajnalban, amikor álmodni kellett volna, ismét bejött az éjszakámba a szomszédék kutyája. Az ágyfőmnél üvöltözött, topogott, járhat valaki a kert fölött

elterülő erdős hegyoldalon, azért. Felkapcsoltam a villanyt, a kertemet beszaladta a két kutyám, föl a hegyoldalra, át a függőhídon, a könyvtárnak átnevezett tetőtéri szobám csupa üveghasú ajtajához, de hogy nem engedhetem be őket (hogyan engedném, ha emelettel lejjebb, azaz a földszinten fekszem az ágyban, és hallgatom, miként rohannak a félbehasított rönkökből összeszerelt hídon, s ettől a döngő hangtól miként üvöltözik a szomszédék kutyája), nos, hogy be nem eresztsem a kutyáimat, hogy velem együtt dolgozzanak, visszakullognak éjszakai helyükre, a ház túlsó, utcafronti oldalán elterülő teraszra, ahol közös ólunk áll. Az éjszakámba tehát bejött a szomszéd őrjögve ugató kutyája, vele együtt a szomszéd, akivel tegnap este veszem össze, pontosabban a felesége, aki inzultálta a kertemben dolgozó, a megrepedt kertfalat javító, feketéző erdélyi mestereket, úgyhogy még le se kapcsoltam a motort, az autóból ki se húztam a slusszkulcsot, szóval még Fürstenfeldben volt a fél lábam, a másik meg éppen hogy itthon, amikor küldte a férjét, hogy rendőrséggel fenyegetsen, ha a kerítésfalat építők után törmelék maradna a hegyoldalon. Az ő hegyoldalukon. Amelyen nyaranta sédkender nő, és az takarja el az omlást.

Birsalma gurul lefelé a hegyoldalon, itt az ősz, Lady, a kutya megijed tőle, mert a saját udvarán visszafut a maga biztonságába (a szó kutyaházába). Kapkodok az álmom után. Nekem ilyenkor kezdődne az álmom. Tudom, a biológus múltamban még törmelékesen vissza-visszarémlik némi ismeret, meglehet, ez nem más, mint a tapasztalat. Avagy evidencia. Újabban vonzanak az evidenciák, mint a meszelt, fehér falak. Amelyek fehérségét az okozza, hogy csöppnyi kék szín van bennük, beléjük keverte valaki.

A kutyák, az újjáépített kertfal, a három kőhasáb, amely tegnap került a kertemben fölállításra, az e-mailjeim, amelyeket, amikor megláttam az egyikét, a számítógémem fedele alá visszacsaptam, az aggálytól sárga arcú, mogoróhéjgyűrött arcú szomszédasszony és az annak szoknyája mögé húzódott, onnan elő-előbátortalankodó férje, majd meg a szétrombolt álmom. S legvégül a *Műhely*, amelynek vastag, enciklopédikus bicikliszáma is fogadott, s amelyet hajnali négykor kezdek el olvasni. Mindenekelőtt Mártonffy Marcellt, majd meg Zalánt, Sava Babicot, Nádasdy Ádámot, Tóth Krisztinát, Szőke Katalint. Mártonffy biciklis zarándokltról ír, erre utal majd Tolnai Ottó is, a maga semmis, kicsi, a dolgozat körbekerítő, hezitálgató mondataival, amikor Jelenits atyát jeleníti meg, no, hol is, ha nem Szabadkán, majd pedig saját (az egykor általam is lakott, zugaiban is megismert) homokvára teraszán, közel a palicsi állatkerthez, s még közelebb a tóhoz.

Reggel Balla András fog érkezni, hajnali négykor fog Esztergomban felülni a vonatra/buszra, este telefonált, hogy biztosan jön, várjam fél nyolckor az állomáson. Ránézek az órára – András a járművön zötyög Veszprém felé. Eddig egyszer találkoztam vele, stoppolt Szigligeten, felvettem, nem mutatkoztunk be akkor egymásnak, de a képeit ismerem, írtam róluk nemegyszer: szóval ő is, a munkásságai is az életem része. S azzal is hozzám tartozik, hogy nagyon irigyletem egykor azokat, akiknek arcát-mozdulatát ő örökölte meg. A kertem iránt érdeklődött, hete talán, s jönni akart, hogy fényképezhesse, de nekem csak most,

egy héttel később alkalmas a fogadása. A héten befutottam a magam nagy körét. Budapest. Pécs. Majd pedig Körmenten át Fürstenfeld.

Csend van a kertben.

Reggel két fok, a délelőtt merő fény. A vasútállomásról jövet a fennsík maradványán álló vár belelóg a napfénybe, alant a völgy színültig köddel, nem is köddel, reggeli nehéz, szürke párával töltve.

A nap a kert fényképezésére teremtődött. Balla maroknyi elektronikus géppel dolgozik, s délután, amikor visszanezzük a képernyőn az elkészült száztíz felvételt, látom, olyan háromszögű képstruktúrákat hoz létre, hol a sárga színnel, hol formákkal, hol egy-egy alak elkapott mozdulatával, hogy magam se hiszem el hirtelen, hogy létezik ilyen. Nyilván a szemében rejtőzik valami érzékelési sajátosság, amely észreveszi a kép lehetséges összecsengési pontjait, s arra fókuszál, arra húzza, mint gerincre és csontvázra a látvány testét-húsát.

Gábort nem hívom telefonon, holott megígértem neki az elektronikus levélben. Mire elvégeztem asszisztensi teendőimet a hamarosan hatvankét éves fényképész körül, már Koreában éjjel volt, s nem akartam a beteg embert felébreszteni. Így nekikezdtém készülni az óráimra.

Este humuszt eszem. Reggel vettem, izraeli áru. Csicscriborsóból készült, de az ára az aranyéval vetekszik. Brüsszelben a legolcsóbb étel volt, itt nem az. B., ha láthatná, mire költöm a pénzemem, tajtékozna a dühtől.

Nem tudok az internethez kapcsolódni, mert szétesett s elállítódott a bluetooth-kapcsolatom. Az új számítógépetem se az egyetemi rendszergazda, se az iskolakultúrás szerkesztőségi kolléga nem hajlandó beállítani, végtére, bár nem mondják, érzékelem a magatartásukból, nem feladatuk. Szerelőt hívtam, kétórás vacakolás után marad minden a régiben – csak éppen az a megszokott és ismert rend, ami a komputeremben lakozott, felborul, és a régi dokumentumaimban megjelentek és eltüntethetetlennek bizonyulnak a korrekktúrajelek. Az *Iskolakultúra*, mint valamennyi neveléstudományi szaklap, hiába működött jól 16 évig, nem kap a kulturális kormányzattól támogatást, miniszterünknek és beosztottjainak nincs rájuk figyelme. A tanszék, Pécsen még inkább, mint Veszprémben, alkalmatlan arra, hogy hosszú távra rendezkedjen be benne bárki ember, munkatársaim java a percek-órák-napok lelakásánál túl nem gondol másra. Van, aki listát vezet arról, hogy egyetemi beosztottként milyen munkát nem hajlandó elvégezni. Megélhetési tanítás – dűnyögöm, és csendesítem magamat.

A kerti csapom ugyan jó, de a félórás szerelés után a mester legombol rólam 12 000 Ft-ot, éppen annyit, amennyiért a város vízügyi hivatalnoka a vízóra áttelepítésének tervezéséért. A szemetet összegyűjtő munkások három hét alatt szétverik a kukát, hogy aztán újat vásároltassanak velem. Az asztalos hetekkel később sem jelentkezik, hogy be kellett volna fejeznie valamilyen szerelési munkát. A Ford-szervizben elvégeznek egy 100 000 Ft-os javítást a kocsimon, de elfeledik, hogy kértem a külső-belső, meglehet, csak 1500 Ft-ba kerülő takarítást. A bejárónő, aki az ingeim vasalásán túl a tárgyak törését, a csempe repesztését, a fazekak lepattogtatását vállalta feladatrésztül, ugyancsak listával rendelkezik, mi mindent nem csinál meg, ezzel szemben mi az, amiért külön díjazást kér.

Végtére diplomás óvónő amúgy és jóra való, szoláriumban egészségesre barnított teremtés, na és magányos asszonyka. Feszült vagyok magam is, azt hiszem. Nem működik a világ, magam se működöm jól.

Négy után ébredek: az álom ideje előtt. A mait ismét elszalasztottam, morfondírozok az ágyban, ahová visszavackoltam magamat, s iszom a tegnapról maradt, ámbrá hirtelenjében fölmelegített kávé. Elképedem azon, hogy nincs hajnali erekcióm, nem mered a farkam, ahogy nyilván a húgyhólyagom megte-
lése és feszülése után egyébként szokása, legalábbis virradatra. Belehuhogok a markomba, szagolgom a lehetemet, az vajon bűdös-e?

Vénülök.

A város csendes – egy-egy birsalma gurulását hallom, mely zaját bevégzi a szomszédék kutyájának ideges ugatása. Összerendezem a napi teendőimet, listát gyártok magamnak, tartson az össze. Az első, amit papírra vetek: ma sem álmodtam.

Nem álmodok.